

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Haiti 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Haiti är en republik med en författning som föreskriver en demokratiskt vald president och en lagstiftande församling med två kamrar. Vid presidentvalet i februari 2006 segrade René Préval med överväldigande majoritet och valdes till president på fem år. Internationella observatörer har betecknat valet som fritt och rättvist.

Det finns svåra problem vad gäller respekten för mänskliga rättigheter (MR) i Haiti. Polisen anklagas av oberoende organisationer för utomrättsliga avrättningar och försvinnanden. Förhållandena i landets fängelser är mycket oroväckande och rättssystemet är korrupt och ineffektivt. Omfattande korruption råder även inom statsförvaltningen - ett problem som regeringen anstränger sig för att komma till rätta med. Särskilt kvinnor och barn utsätts för diskriminering. Barnarbete och handel med barn är allvarliga problem. Allvarligt bristande resurser är en anledning till regeringens svårigheter att komma till rätta med problemen. Våldet, som förekommer i landet, härrör främst från organiserade kriminella gäng. Ett nytt inslag i våldsbilden är kidnappningar mot lösensumma. Hälso- och sjukvården är generellt undermålig och spridningen av hiv/aids har nått epidemisk nivå.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Haiti har anslutit sig till följande centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*

- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD)*
- Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)*
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)*, samt undertecknat de tillhörande protokollen till CRC om barn i väpnade konflikter och om handel med barn
- Flyktingkonventionen, *Convention related to the Status of Refugees*, samt det tillhörande protokollet från 1967
- Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *International Criminal Court (ICC)*, har endast undertecknats

Haiti har inte undertecknat eller ratificerat tilläggsprotokollen till ICCPR om enskild klagorätt och om avskaffandet av dödsstraffet. Detta gäller även tilläggsprotokollet till CEDAW om enskild klagorätt. Haiti har inte heller undertecknat eller ratificerat konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) eller konventionen mot tortyr (CAT).

När återrapportering till FN:s konventionskommittéer överhuvudtaget har skett, har det varit sporadiskt och med stor eftersläpning. För närvarande ligger landet efter med flertalet rapporter.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Antalet utomrättsliga avrättningar, dödsfall i samband med kravaller och överlagda mord eller mordförsök på politiker, liksom antalet fall av polismisshandel, är alarmerande.. Det förekommer att medlemmar av olika gäng och illegalt beväpnade grupper godtyckligt dödar medborgare. Dessa brott lagförs sällan

De svåra förhållandena i fängelserna är fortsatt allvarliga. Fängelserna är kraftigt överbelagda och situationen kan beskrivas som mycket svår. Mer än 80 procent av de intagna har inte fått sin sak prövad i domstol.

4. Dödsstraff

Författningen förbjuder dödsstraff.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Även om lagen förbjuder godtycklig arrestering och frihetsberövande är dessa, enligt oberoende organisationer, brott som återkommande begås av säkerhetsstyrkorna. Amnesty International har påvisat förekomsten av politiska fångar i landets fängelser - främst anhängare till den avsatte presidenten Aristide. Det har också rapporterats om polisvåld vid fredliga demonstrationer.

FN:s säkerhetsråd beslöt 2004 att sätta upp en fredsbevarande styrka (MINUSTAH), som för närvarande omfattar ca 9 000 man, för att i samarbete med Haitis Nationella Polis (HNP) upprätthålla ordningen och förbättra säkerhetsläget i landet. Rådet förlängde den fredsbevarande styrkans mandat med ytterligare ett år hösten 2007.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Lagen föreskriver ett oberoende rättssystem men i praktiken påverkas rättsliga processer ofta av den exekutiva makten. Rättsväsendet är korrupt och ineffektivt. I många fall saknar domarna professionell kompetens och erforderliga resurser för att kunna fullgöra sina uppdrag. Regeringen har nyligen utsett en ny polischef som tillsammans med MINUSTAH ska reformera polisväsendet. FN:s för detta kommission för mänskliga rättigheter uttryckte frustration över att reformeringen av rättssystemet går så långsamt.

7. Straffrihet

Det finns en tydlig tendens att politiskt obekväma personer eller grupper trakasseras eller hotas. Andra oroande fenomen är klara indikationer på omfattande narkotikahandling inom poliskåren, samt att polismän som skilts från tjänsten på grund av maktmissbruk och oegentligheter sällan lagförs. Detta bruk av straffrihet, även i uppenbara fall, undergräver den politiska förmågan att i grunden genomföra en nödvändig reformering av rättsväsendet.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Respekten för dessa friheter garanteras i lag. Det bör då påpekas att i praktiken förekommer trakasserier mot de personer eller grupper som ifrågasätter den rådanden politiska maktordningen.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Lagen stadgar medborgarnas rätt att delta i periodiskt återkommande fria val och föreskriver allmän rösträtt. Det politiska parti, som vinner flest röster i allmänt val, äger rätt att besätta presidentposten.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Alla arbetstagare förutom statsanställda ges i lag rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar. Internationella Arbetsorganisationen (ILO) har uppmanat regeringen att också ge statsanställda rätt att fackligt organisera sig. Nio arbetsfederationer representerar fem procent av arbetstagarna. Kollektiva löneförhandlingar förekommer inte utan det är arbetsgivaren som fastställer lönevillkoren. Fackföreningar äger rätt att strejka och arrangera olika fackliga aktiviteter. För det fall denna rätt inskränks ska böter utdömas, vilket dock sällan sker.

Barn- och tvångsarbete är förbjudet men förekommer i praktiken. Regeringen har inte ratificerat ILO:s konvention 182 angående eliminering av de grävsta former av barnarbete. Minimialdern för arbete har fastställts till 15 år med undantag för arbete i hem där minimialdern är 12 år.

Arbetstagare löper risk att förlora sin anställning om han/hon vägrar utföra hälsofarligt arbete.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Landets sjuk- och hälsovård är undermålig och det finns endast en läkare per 9 500 invånare. Hiv/aids-spridningen har nått epidemiska nivåer.

12. Rätten till utbildning

Grundutbildningen är obligatorisk och kostnadsfri men i praktiken har många barn, främst på landsbygden, inte tillgång till skolor. Närmare 90 procent av skolorna handhas av religiösa institutioner eller enskilda organisationer (NGOs). Den höga kostnaden för privat undervisning utgör ett hinder för fattiga familjer. Dessa familjer ger ofta pojkars skolgång företräde. Enligt regeringskällor deltar cirka 40 procent av barnen i skolålder inte i någon form av skolundervisning. Det finns skäl att anta att andelen är ännu högre i praktiken.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Haiti hör till ett av världens fattigaste länder med en folkmängd på cirka 8,5 miljoner invånare. Viktiga grundläggande samhällsfunktioner är satta ur funktion. BNP per capita uppgår till 460 US-dollar. Landet har avancerat något i FN:s välfärdsindex (HDI) och hamnar på 146:e plats av totalt 177 länder.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Kvinnor åtnjuter inte samma sociala och ekonomiska ställning som män, vilket framförallt märks på arbetsmarknaden. Diskriminering är vanlig mot kvinnor som drabbats av hiv/aids. Ett utbildningsprogram med bilateralt stöd syftar till att motverka denna form av diskriminering. Organisationer för kvinnors rättigheter hävdar att våldtäkt och andra övergrepp mot kvinnor är vanligt förekommande. En annan människorättsorganisation har uppskattat att åtta av tio kvinnor har utsatts för våld i hemmet. Sexuellt ofredande mot kvinnor i arbetslivet är ytterligare ett problem. Prostitution är olaglig men är vanligt förekommande. Handel med kvinnor och flickor utgör ett stort och allvarligt problem. I september 2005 antogs dock en lag vilken föreskriver att våldtäkt ska bestraffas med upp till tio års fängelse, vilket måste betecknas som en framgång.

15. Barnets rättigheter

Skyddet för barnets rättigheter är svagt. Nästan en fjärdedel av alla barn under fem års ålder är kroniskt undernärda enligt FN:s barnfond UNICEF. Barn på landsbygden har i praktiken ingen tillgång till offentliga skolor. Handel med och övergrepp mot barn i olika former är omfattande och utgör ett allvarligt problem. Antalet gatubarn i huvudstaden Port-au-Prince är stort. Enligt FN:s oberoende expert på hiv/aids-området är ca 200 000 barn påverkade av hiv i en eller annan form (infekterade med hiv eller föräldrar med hiv). Regeringen har gjort vissa ansträngningar för att förbättra den rådande situationen men lider allvarlig brist på resurser för ändamålet. Det gör att stora problem kvarstår.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Lagen föreskriver inget förbud mot diskriminering av rubricerade grupper och de utsätts ofta för nedsättande behandling som sällan anmäls.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Ingen information föreligger om förekomsten av diskriminering eller förföljelser av homo- och bisexuella samt transpersoner.

18. Flyktingars rättigheter

Lagen föreskriver skydd för flyktingar och asylsökanden i enlighet med FN:s flyktingkonvention 1951 jämte 1967 års protokoll. Regeringen har emellertid inte upprättat ett system för att ge ett sådant skydd. Den skyddar dock i praktiken personer som vid återsändande till hemlandet riskerar att bli förföljda.

19. Funktionshindrades rättigheter

Regeringen har inget program för att rörelsehindrade personer ska ges en rättvis behandling. Ingen information föreligger om diskriminering av funktionshindrade. Offentliga byggnadsarbeten tar sällan hänsyn till funktionshindrades behov.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Ett antal nationella och internationella MR-organisationer är verksamma i landet och kan i allmänhet verka fritt. De kan granska och rapportera om sina slutsatser i fall som rör mänskliga rättigheter. Regeringens tjänstemän upplevs som samarbetsvilliga och tycks ta intryck av rekommendationerna men saknar mestadels resurser för att vidta lämpliga åtgärder.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Ett flertal internationella organisationer lämnar finansiellt stöd för att främja respekten för mänskliga rättigheter i landet. Bilateral biståndsgivare, däribland Sverige genom FN:s utvecklingsprogram (UNDP), ger också bistånd till insatser inom området mänskliga rättigheter.